

DE ZAANSCH E MOLEN

WIND BRIEF

INTERVIEW **JIPPE KREUNING**
JONGE GENERATIE IN OPKOMST
JORIS ZANBERGEN MOLENAAR
OP DE JONGE DIRK
ZAANSE BEDRIJVEN
DE STEENHOUWER

- 4 **TOELEVERINGSBEDRIJVEN VOOR DE MOLENS
VAN STEENGROEVE TOT STEENHOUWER**
- 9 **COLUMN MARIEKE VERWEIJ
KRAAL MET KRASSEN**
- 10 **NIEUWE AANWINSTEN
HOUTSNIJWERK VAN OSKAR BRUCKER**
- 14 **EEN BIJZONDER ONGELUK (VERVOLG)
VERHAAL VAN VÓÓR DE ONGEVALLENWET**
- 18 **VRIJWILLIGER JORIS ZANDBERGEN
MOLENAAR OP DE JONGE DIRK**
- 22 **TOEN EN NU
DE JONKER IN DE OOSTZIJD**
- 24 **INTERVIEW MET JIPPE KREUNING
JONGE GENERATIE MOLENAARS IN OPKOMST**
- 28 **KETELHUIS SCHOOLMEESTER
GEPLANE HERBOUW IN STROOMVERSNELLING**
- 30 **SERIE OVER MOLENBRANDEN
DE KONING (OF KOOT) UIT 1771**
- 32 **KOKEN MET MOLENPRODUCTEN
ZAAANSE PARELGORTSALADE VAN PIETER GROOT**
- 35 **LEZERS SCHRIJVEN**
- 36 **RONDJE MOLENS
NIEUWS UIT HET VELD**
- 44 **LEZERS SCHRIJVEN / COLOFON**

De Windbrief is in de eerste plaats bedoeld voor de leden van De Zaanse Molen. Maar de redactie hoopt, nee dént, dat de Windbrief interessant is voor alle Zaankanters. Je hoeft in ieder geval niet perse een molenfanaat te zijn om het blad toch met plezier te lezen. Want het gaat over het erfgoed dat de basis vormt voor de ontwikkeling van de Zaanstreek en de mensen die daarbij op een of andere wijze betrokken zijn. De molens en het daarvan afgeleide erfgoed representeren de streekontwikkeling gedurende meer dan vier eeuwen en zijn daarmee in belangrijke mate bepalend voor de identiteit van de Zaankanters. Een identiteit om trots op te zijn. Niet dat de Zaankanters dat overigens hardop uitspreken want zo zijn zij niet. Je laat je aan de Zaan nergens op voor staan, want dan heb je het

Bij de omslag: In pelmolen Het Prinsenhof in Westzaan laat molenaar in opleiding Peter Booij op de Nationale Molendag aan bezoekers zien hoe gerst tot gort wordt gemalen. De molensteen, die de gerst tegen het pelblik rond de steen slingert, waardoor de gerstkorrel zijn velletje verliest, ligt om veiligheidsredenen verzonken in de vloer.

Foto Kees Jak

TOEKOMSTBESTENDIG?

hoog in de bol en ben je een opschepper. Daar hebben Zaankanters een hekel aan. Maar kunnen we in de toekomst ook nog trots zijn op de Zaanstreek, met andere woorden: hoe toekomstbestendig is ons erfgoed en dus onze identiteit?

Tijdens een onlangs door het Zaanse architectuurplatform Babel georganiseerde avond over 'klimatsverandering als leidraad voor stedelijk ontwerp', leidden vertegenwoordigers van de Wageningen Universiteit en het adviesbureau voor ruimtelijke ordening BVR het publiek naar een 'natuurlijke toekomst voor Nederland in 2120'. Daarbij werden de gevolgen geschetst van de klimaatverandering, zoals bodemdaling en hittestress, waartegen een stad of gebied zich moet wapenen. Ruimte voor veel meer groen en water bleek de bezweringsformule. Plaatjes van futuristische wooncomplexen, die oprijzen uit een door water gedomineerd landschap, staafden de beweringen. Water moet ruimte krijgen

om extreem natte omstandigheden op te kunnen vangen en het te behouden voor de eveneens voorspelde extreem droge periodes. Verkenningen zouden er zelfs vanuit gaan dat delen van onze provincie onder water gezet moeten worden. Daarbij werd een plaatje getoond van een ondergelopen droogmakerij, waarbij alleen kerktorens en daken van de voor onze provincie zo kenmerkende stolpboerderijen boven het water uitstaken.

Of het allemaal zo extreem wordt, is natuurlijk de vraag. Maar het is goed om niet stil te blijven staan en ons voor te bereiden op klimatsverandering. Kunnen wij dan in alle scenario's onze molens en andere monumenten overeind houden? Wordt daar in de molen- en erfgoedwereld al over nagedacht?

Ed Pielkenrood
hoofredacteur

DE ZAAANSE MOLEN

ZAANSE BEDRIJVEN

DE STEENHOUWER

door Sjors van Leeuwen

Net als bij alle dingen die wij dagelijks gebruiken gaan we er vanuit dat alles maar altijd werkt en ook zijn werk blijft doen. Dat gaat ook op voor onze Zaanse molens die al eeuwen ons landschap sieren met hun gestaag draaiende wickenkruisen. Maar dat draaien gaat niet vanzelf, daar komt een heel regiment vaklieden aan te pas. Zonder molenmakers, steenhouwers, metselaars, rietdekkers, harenmakers, zeilenmakers, geelgieters, schilders, smeden en zevenmakers waren we al lang tot stilstand gekomen.

Al deze ambachten hebben een grote rol gespeeld bij het gaande houden van al die industriemolens. Vanuit mijn post in het nieuwe molenmuseum Wereld van Windmolens is mijn interesse gewekt naar meer kennis over al deze vaklieden.

GASTARBEID

Tot mijn grote verbazing blijkt er vaak maar weinig te vinden over al deze harde werkers. Achter in de bekende boeken van Boorsma en Husslage worden de meesten maar in een paar regels genoemd. Inmiddels presenteren wij in het museum een kaart met grondstoffen uit alle werelddelen die onze molens verwerkten, maar minstens zo interessant is de aanvoer van al die materialen die al deze bovengenoemde ambachtlieden gebruikten voor het vervaardigen van hun bijdrage aan onze molenindustrie. Vaak reisden zij met hun gereedschap en materialen mee naar onze windstreken om hier met hun kennis en kunde een nieuw bestaan op te bouwen. Zo verrichtten zij vaak een vroege vorm van gastarbeid toen dat woord hier nog moest worden uitgevonden. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de Wallonische steenhouwers die met de kantstenen (foto 1) meekwamen om hier aan de Zaan hun werk te verrichten.

ECHTE ZAANKANTERS

Hun afstammelingen zijn nog steeds terug te vinden: Gobielle (foto 2), Poulain, Bobeldijk, Goezinne allemaal 'echte' Zaankanters. Gobielle was oorspronkelijk Goubille maar dat kon de beambte van de Zaanse burgerlijke stand niet verwerken en hij paste het op gehoor aan. Zij hakten handmatig blauwe hardsteen, ook wel Arduiner steen

2 Steenhouwer Jozeph Goubille, 1790-1870

1 Blauwe hardsteen legger en lopers in specerijmolen De Huisman

genaamd en afkomstig uit de streek ten zuiden van Brussel, die werd gebruikt voor het maken van de halssteen, pensteen, pentegel (foto 3) en voor de zware lopers en leggers. In heel Nederland werden ook grafstenen, dorpels, stoepplaten en grenspalen hiervan vervaardigd. De winplaatsen zijn nog steeds dezelfde als vroeger met als belangrijkste groeven Soignies/Zinnik en Escaussines. Een nog steeds werkende groeve is die van Carrière du Hainaut (foto 4) die vooral veel levert voor de productie van aanrechtbladen en vloertegels. De kleine witte en gele objecten onder in de foto zijn auto's en hijskranen!

4 Blauwe hardsteen groeve in Carrière du Hainaut (Henegouwen)

3 Halssteen van het in 1942 gesloopte Het Jonge Schaapin 1942

ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN

De kalksteenformatie is dertig meter dik en loopt iets schuin weg. Er wordt 40.000 m³ per jaar gewonnen. In de steen zitten vaak versteende zeelies, want duizenden jaren terug was dit gebied ooit zee. In het verleden werd de platen gespleten met staven en keilen door er wiggen in te drijven met zware hamers (foto 5). Werken met springstof mocht niet, dat beschadigde de steen. Later werd er met persluchthamers, stoomkranen en watergekoelde diamantzagen

gewerkt waardoor de arbeidsomstandigheden beduidend lichter werden.

Het afwerken was vaak handwerk met als voorbeeld het frijnsen, dat is het met een

7 Bouchardeer hamer

5 Het splijten van platen in de groeve

spitsbeitel bewerken van een steen zoals bij de blauwe hardstenen plaat onder het tafelement van De Bonte Hen (foto 6). Het vlakken van kantstenen in de oliemolen en verfmolen en specerijmolen gebeurde met een bouchardeer hamer, deze hamer met een vierkante kop bevat allemaal kleine piramide-achtige puntjes die het oppervlak kneuzen (foto 7).

Na een hele dag hakken met een zware hamer zijn je polsen twee keer zo dik zoals hier bij Gerard Bart, helaas overleden in 2022 (foto 8). Zijn zoon en kleinzoon zetten de steenhouwerij nog steeds voort aan de Guisweg te Zaandijk.

6 Frijnswerk in De Bonte Hen

8 Gerard Bart aan het biljoenen (het slaan van een nieuwe rand aan de van blauwe hardsteen gemaakte kantsteen van een olie- of verfmolen)

DRIE TON BOVEN WATER HALEN

Boorsma beschrijft in een van zijn vele mooie verhalen het transport van een nieuwe kantsteen op een zolderschuit (dekschuit) waarbij een niet zo snuggere molenmaker (hij had het buskruit niet uitgevonden) de rollenstoppen onder de steen vandaan haalt als zijn maat op weg is om de dommekracht te halen. Door de geweldige plons hoort zijn maat al wat er mis gaat. "De stien te water, lillik stom element, lamgeslagen drieklezoor" tierde de maat. Ga daar maar aanstaan om een steen van drie ton boven water te halen. Maar dit was kapitaal dus moesten de mannen aan het werk met extra hulp en speciaal gereedschap. Uit het kasboek van de familie Honig blijkt een nieuwe legger een diameter te hebben van 2 meter 38 cm en een dikte van 60 cm. Voorwaar geen sinecure!

Tijdens het werkzame leven van de molenaar speelde de blauwe hardsteen al een belangrijke rol maar ook aan het einde daarvan kwam

9 Grafzerk van een molenaar in de Bonifaciuskerk te Medemblik

hij in beeld. Zoals hier te zien op een zerk in de Bonifatius kerk te Medemblik (foto 9).

In de volgende aflevering gaat het over de stenen voor het malen van graan.

Gedachteniskerk: een historisch juweel in Rhenen, nu in de handen van Tomorrow!

Tomorrow zet zich in voor de samenleving door te investeren in het herstellen, behouden en beheren van monumenten, agricultuur, openbare kunstobjecten en natuur. Er wordt door Tomorrow met verschillende stichtingen samengewerkt om unieke monumenten in Nederland te behouden en een nieuwe toekomst te geven. Vanaf nu kan Tomorrow haar portefeuille uitbreiden met: de Gedachteniskerk in Rhenen!

Dit monumentale gebouw, gebouwd als Rooms-Katholieke kerk in de jaren vijftig, heeft mede als doel de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te herdenken. Het is een bijzonder monument met een achtvormige koepel en een lichte hal met uitzicht op rivier de Rijn en de Grebbeberg.

De Gedachteniskerk dreigde in 2022 te sluiten en om dit te voorkomen heeft Tomorrow begin 2023 de Gedachteniskerk gekocht. Samen met Stichting Vrienden van de Gedachteniskerk onderzoekt Tomorrow wat de mogelijkheden zijn tot het behouden van de rijke geschiedenis.

**Kent of heeft u erfgoed dat bewaard moet blijven?
Neem dan vrijblijvend contact met ons op via onze social
mediakanalen of onze website!**

info@ditistomorrow.nl | www.ditistomorrow.nl

KRAAL MET KRASSEN

*Columnist in 2023 is Marieke Verweij,
algemeen directeur van het Zaanse Museum*

Alleen ga je sneller, samen kom je verder. Dit bekende gezegde gaat op voor bijna alle projecten in het Zaanse Museum en zeker voor het nieuwe project 'Een kraal met krassen'.

In het Zaanse Museum is tot en met september een koninklijke bruikleen te zien: de glazen kraal die Kroonprinses Amalia cadeau kreeg bij haar eerste staatsbezoek aan het Caribisch deel van Nederland. Een handgeblazen blauwe kraal uit de 17de eeuw. De blauwe kraal kent vele betekenissen: als ruilmiddel, bloedgeld, pronkstuk, symbool van onderdrukking én van vrijheid. Dit beladen voorwerp, onmiskenbaar verbonden met het Nederlandse slavernijverleden, heeft in de 18e en 19e eeuw in de Zaanstreek een opmerkelijke plek gekregen in de pronktuinen van de elite. De verschillende betekenissen van de kraal roepen vragen op over het heden. Hoe gingen en gaan we om met symbolen uit de geschiedenis van de slavernij? Jaarlijks wandelen er miljoenen toeristen omheen: de kralentuin op de Zaanse Schans, opgedeeld in mozaïkvormen met honderden kralen. De kralentuinen waren een Zaanse variant op de 17e-eeuwse Italiaanse en Franse tuinmode. De glazen kralen die hiervoor werden gebruikt, waren dezelfde kralen waarmee Europese heersers in West-Afrika tot slaaf maakten inkochten bij lokale heersers.

De tuinen werden niet letterlijk gebruikt om te pronken met slavernij maar zijn wel een symbool van rijkdom en het aandeel van de Zaanstreek in de wereldhandel. In de Zaanstreek en de collectie van het Zaanse Museum zijn meer sporen van het koloniaal verleden te vinden. De geschiedenis van het slavernij- en koloniaalverleden wordt in het Zaanse Museum niet goed verteld. Het is tijd dat daar verandering in komt. Het Zaanse Museum start een onderzoek naar de eigen collectie en zoekt naar manieren om deze geschiedenis te representeren. Deze presentatie 'Een kraal met krassen' is het startpunt van dit onderzoek.

De komende periode gaan we met verschillende betrokken groepen in gesprek over de betekenis van de blauwe kraal specifiek en de geschiedenis van het Zaanse slavernijverleden in het algemeen. Wilt u meedenken of deelnemen aan een van de sessies? Stuur dan een mail naar: educatie@zaansmuseum.nl

Marieke Verweij

NIEUWE AANWINSTEN

door Henk Heinen

FRAAI HOUTSNIJWERK VAN OSKAR BRUCKER

Euwenlang stond het beroep van beeldsnijder in hoog aanzien. In de Zaanstreek kennen we het vooral van boegbeelden en roerkoppen op schepen, versieringen in kerken, ornamenten aan gevels en tuinhelken, bovenlichten en tuinbeelden.

In de jaren zestig maakte Brucker voor het Domela Nieuwenhuis Museum een houten reliëf met het portret van Domela Nieuwenhuis. De socialistische Brucker ("Rechtvaardig, streng en heel trouw" zegt Linda van Dam- De Haan over hem) moet teleurgesteld zijn geweest toen het werkstuk werd geweigerd. Hij gaf het weg aan zijn neef, de vader van Linda. Het reliëf meet 36 bij 27 cm.

Na de 19e eeuw raakte het ambacht uit de tijd: de moderne wereld stelde andere eisen. Het vak verdween gelukkig niet, zij het dat de moderne ambachtelijke houtsnijder vooral emplooi vindt in restauratieprojecten. Alfred Oskar Brucker was een meester-beeldsnijder die zijn vak tot zijn dood in 1993 uitoefende. In de Zaanstreek is zijn werk op verschillende plekken te zien. Mevrouw Linda van Dam – De Haan schonk De Zaanse Molen vijf houten objecten (waaronder een beeldje van een heilige, een reliëf met portret van Domela Nieuwenhuis en een accordeonspeler) die zij erfde van haar vader Tom van Dam, een neef van de kunstenaar. Het zijn fraaie voorbeelden van het houtsnijwerk van Brucker.

Oskar Brucker werd in 1910 in het Zuid-Duitse Aalen geboren. Hij kreeg een academische opleiding tot beeldend kunstenaar en specialiseerde zich in modelleren en beeldhouwen.

In Leipzig werkte hij als poppensnijder voor een marionettentheater. Achtereenvolgens woonde hij in Heilbronn en Stuttgart. Omdat hij het naar eigen zeggen in Duitsland niet meer kon uithouden, vestigde hij zich in 1932 in Nederland. Zo ontliet hij de dienstplicht en bleef hij trouw aan zijn antimilitaristische overtuiging. In 1946 kwam hij naar de Zaanstreek. Hier ontmoette hij Jansje de Haan, die zijn vrouw zou worden. Iedereen kende haar als tante Jat.

Een uit hout gesneden heiligenbeeld naar een beeld uit de collectie van het Rijksmuseum. Op verzoek van Brucker maakte Martin Bus foto's van het origineel in het Rijksmuseum, waarna Brucker een kopie maakte. Met dat verschil dat hij het gezicht modelleerde naar zijn vrouw Jansje Brucker-De Haan. De hoogte van het beeldje inclusief voet is 24 cm.

Van 1956 tot 1975 beheerde het echtpaar Brucker het Molenmuseum in Koog aan de Zaan. Hij sneed het houten lofwerk aan de gevel. Ze woonden in de beheerderswoning (een piepkleine ruimte in het oude gedeelte van het museum aan de straatkant), ontvingen bezoekers, verrichtten klein onderhoud en hielden het museum schoon. Brucker restaureerde ook de molenborden van De Tweeling en De Wildschietter, die beide zijn te bewonderen in het Molenmuseum. In een schuurtje achter het museum maakte hij een kleine werkplaats. De reputatie van Brucker als beeldsnijder was alom bekend. Hij gaf verschillende mensen les, waaronder Muus Mol, de zoon van de molenschilder Gerrit Mol. Op een dag kwam de beeldhouwer Miletic (de maker van de Houtwerker) op bezoek. Hij was geïnteresseerd in het werk van Brucker maar hij was ook een beetje beschonken en werd baldadig. Tante Jat ontstak in woede toen Miletic de ramen in het museum beademde en er vervolgens met zijn vingers figuren in

OSKAR BRUCKER **NIEUW** IN HET MUSEUM

tekende. Brucker trommelde snel iemand op met een auto, duwde Miletic in de achterbak en dropte de beeldhouwer vervolgens op het station van Zandijk.

In Amsterdam restaureerde Brucker gevels in opdracht van de Rijksdienst Monumentenzorg. In de Zaanstreek werd hij al snel de belangrijkste restaurator op het gebied van houtsnijwerk. Bij de inrichting van de Zaanse Schans restaureerde en vernieuwde Brucker vele gevelversieringen en bovenlichten. Ook molens, tuinen en woonhuizen werden voorzien van werkstukken van zijn hand. Toen het pand Oostzijde 221 – in 1871 door Claude Monet op een schilderij vereeuwigd – werd gerestaureerd, maakte Brucker de typerende kuiven op de gevels.

Dankzij de schenking van mevrouw Van Dam – De Haan beschikt de Zaanse Molen nu over een aantal bijzondere fraaie houtsnijwerken die de kwaliteiten van meestersnijder Oskar Brucker onderstrepen.

Foto Wim Krijt

In 1975 bestond De Zaanse Molen 50 jaar. Als dank voor al zijn werk werd Oskar Brucker erelid van de vereniging gemaakt. Het was ook het jaar waarin Oskar en Jat Brucker met pensioen gingen. Toepasselijk genoeg liep op dat moment de tentoonstelling 'Van vergaan en voortbestaan', over de geschiedenis van de vereniging. De Bruckers verhuisden nog hetzelfde jaar naar Drenthe. Nadat zijn vrouw overleed kwam Oskar Brucker weer terug naar de Zaanstreek. Hij overleed in Koog aan de Zaan in 1993.

Brucker bij één van de ornamenten die hij maakte voor de gevel van Oostzijde 221 waarmee de restauratie van het pand in 1991 werd bekroond. De kunstenaar staat voor zijn werkplaats in Vlederdiep. Boven de deur zijn lijfspreuk: Rust roest.

Oskar Brucker snijdt aan het logo van het waterschap.

Voor zijn neef Tom de Haan, die accordeon speelde, figuurzaagde Brucker aan het einde van de jaren veertig deze grappige versiering bij een sinterklaascadeautje. Het object is 20 cm hoog.

Oskar Brucker restaureert houten kapitelen voor Het Lange Rond.

Foto's archief DZM

EEN BIJZONDER ONGEVAL (2)

door Fulco Rol

Over de kleine molen De Vechter in Zaandam-Oost kwam ik onlangs verhalen tegen die werden geschreven door molenmaker Gerrit Husslage in zijn boekje 'Nieuwe schetsen uit het oude Zaanse molenleven' uit 1966. De firma Husslage in Zaandijk was de vaste molenmaker van De Vechter. Het verhaal van Husslage berust op waargebeurde feiten en gebeurtenissen. Wel heeft Husslage alle namen van personen en molens geanonimiseerd. Toen hij zijn boekje schreef, waren er nog mensen in leven die in de verhalen voorkwamen en niet alle gebeurtenissen waren even mooi. Voorts was het de bedoeling van Husslage om vooral de sfeer weer te geven en geen geschiedkundig document te maken. In het epistel wordt Gerrit Giskes, Dirk of Dirkbaas genoemd, zoon Jan Giskes kreeg de naam Gerrit.

In Windbrief 202 van maart dit jaar stond het eerste deel van dit verhaal.

GERRITBAAS VALT BOOS UIT

Vele jaren verstreken. Dirkbaas was inmiddels overleden, Gerritbaas was alleen overgebleven; personeel was er niet meer (dat kon de zaak niet meer trekken!) De as, die in het eerste gedeelte van ons verhaal was ingestoken, moest alweer vervangen worden, daar hij verre van betrouwbaar meer was. De klus zou worden uitgevoerd door Dirk, een zoon

van Piet, die de voetstappen van zijn vader drukte, en een paar jongmaatjes, terwijl molenaar Gerrit natuurlijk mee zou helpen. Nadat men alle voorbereidingen (de as lag klaar, de rechtmast stond enz.) tot een goed einde had gebracht, zou na de middag het hijsen beginnen.

De lucht werd echter steeds dreigender. Zouden ze wel doorgaan? Dirk besprak met Gerrit de situatie. "Zie je Gerritbaas, as wai nou deurzette, den roeie we jou de sloot over nee 't tooi, en den komme je d'r niet meer of, waffer wéér 't ok wordt" (tooi = tui, een der schoorlijnen, waarmee een rechtmast of een heistelling overeind gehouden wordt en vaak ver in het land moet worden vastgemaakt aan een paaltje in de grond; in dit geval liep de bewuste tooi zelfs over een sloot heen).

Wanneer een rechtmast van stand moet veranderen, wanneer de top heen of terug moet zwaaien, dan viert men de ene tooi om de andere aan te kunnen halen. Hiervoor moet dan bij het uiteinden van iedere tooi een mannetje staan. Gerrit liep dus de kans om de dreigende buien over zich heen te krijgen, wanneer hij bij de tooi, geheel geïsoleerd in het land, op zijn post zou moeten blijven. Gerrit, een man met een opgeruimde natuur, liet zich echter door Dirks sombere toekomstbeelden niet uit het veld slaan: "Netuurlek, dat weet ik; maar lete we 't gerust maar doen; ik blaif deer wel".

Zo gezegd, zo gedaan. Gerritbaas werd overgezet, en gewapend met een dikke 'tjomper'

Molenaar/eigenaar Jan Giskes voor De Vechter, de molen die zijn vader, Gerrit Giskes, kort na de bouw in 1876 kocht om er met zijn zoon een kleine houtzagerij in te beginnen.

Foto's archief DZM

‘Een stuise kirrel’ (druk, met een koppige natuur) meldde zich bij Gerrit

(zeiljopper) betrok hij zijn wachtpost. Nauwelijks was hij daar of het begon te regenen. “Zoas wai ovvesproke benne: deurzette!” zei Dirk. En het hijsen begon. Toen de nieuwe as tenslotte op hoogte hing, en de mast iets achterover gehaald was, zodat de as gemakkelijk naar binnen getrokken zou kunnen worden, bleek dat deze iets zou moeten zakken. Dat zat ‘m echter niet glad, want het touw was door het hemelwater zo gezwollen dat het in de blokken klemde en niet wilde vieren. Er moesten dan ook twee jongens naar boven om het touw door de blokken te trekken en de as zakte.

Gerritbaas stond inmiddels al die tijd maar doodstil in de stortregen. Hij gaf echter geen kik en op de bevelen van de molenmaker om de tooi aan te halen of te laten vieren, reageerde hij voorbeeldig. Zo werd het langzamerhand melkerstijd en de boer, die vóór aan het pad woonde, naderde al roeiend in zijn jol de plaats waar Gerrit stond. Toen de boer hem herkende, riep hij al plagend: “Zo Gerritbuur, hewwe ze jou déér neer’ezet? Nou, van main part lete ze je deer nag ‘n paar uur staan!”

Maar zelfs voor de vriendelijke Gerritbaas was dit te veel. Hij had zich de hele middag al stierlijk staan te verbijten over die hardnekkige regen, en nu dit...

“Lilleke stinkboer, wet denk jai wel...”, barstte hij uit en een stortvloed van verwijten en verwensingen volgden. Met stomme verwondering hoorden de molenmakers en de boer deze uitval aan; dat hadden ze nog nooit meegemaakt; Gerritbaas, die boos uitviel!

Een tijd later kregen de molenmakers echter nog weer een kans om te horen en mee te maken dat Gerritbaas echt kwaad kon worden. De bovendollen van ons houtzaagmolen-tje (de kammen van het bonkelaar in de kap) waren gebroken en Gerritbaas had de molenmaker weer gewaarschuwd. Wullem, een bejaarde molenmaker en wat ze noemde ‘een stuise kirrel’ (druk, met een koppige natuur) meldde zich bij Gerrit, hoorde wat er aan de hand was, ging naar boven en verdween in de kap.

Toen Gerritbaas na verloop van tijd eens bij hem kwam kijken, zag hij tot zijn grote ergernis dat Wullem nog niet aan de kammen aan het werk was. Hij was net klaar met het zagen van een gat in de houten bekleding van het molenlijf omdat het zo donker was op de kapzolder dat hij zonder meer licht daar beslist niet kon werken!

Dit was zelfs Gerrit te veel. Hele geslachten hadden in de kap zonder deze verlichting kunnen werken en nu zou het opeens niet meer kunnen? Het was een belediging voor zijn molen, zijn alles, waar je niet mocht aankomen. Node liet hij toe dat Wullem de klus afmaakte, maar daarna beklagde hij zich bij Wullems baas dat “ie die aigenwaize kirrel nooit meer an z’n mole hewwe wou...”

Het volgende karweitje aan deze molen was de reparatie van het staal van ‘t spil (de ondertaats, de metalen tap onderaan de staande spil waarop deze draait, miste zijn stalen onderpunt). Dirk was gekomen, had de spil gelicht en de tap eruit gehaald. Gerritbaas zou zelf deze tap wel even naar Arend, de

smid, brengen. Dat kwam hem wel goed uit, want hij moest toch nog een ‘paar booskippe’ doen. Aldus vertrok Gerritbaas, mét tap, ‘s morgens om een uur of tien.

Dirk was aan de molen blijven werken, maar kon al gauw niet verder zonder de taats. Dirk wachtte en wachtte, maar...geen Gerritbaas. Het werd middaguur, het werd een uur, het werd twee uur. Omstreeks drie uur besloot Dirk zelf maar eens poolshoogte te gaan nemen. Hij begaf zich naar de smederij van Arend en toen hij deze bereikt had, hoorde hij op het padje al schaterend gelach binnen.... Hij deed de deur van de smederij open en het eerste wat hij zag, was Arend, zittend boven op het aambeeld, terwijl Gerritbaas er zo’n beetje tegenaan hing. En een lol, dat ze

hadden! Hun verhitte gezichten bewezen dat drank de oorzaak van deze ongewone houdingen moest zijn.

De tap bleek wonder boven wonder al lang klaar te zijn, maar noch Arend noch Gerritbaas hadden kennelijk het benul gehad deze naar de molen te brengen!

Juist wilde Dirk wat zeggen toen de deur geopend werd en Hein, de meesterknecht van de smederij, verscheen. Hein was een bekwaam vakman op wie feitelijk het gehele bedrijf van Arend dreef. Met een gezicht als een onweerswolk monsterde Hein die beiden eens. “Is ‘t nou mooi zo?”, beet hij zijn baas toe. Hein had vóór de middag de tap reeds verstaald, wetende dat er op gewacht werd. Begrijpelijk(er)wijs was hij woedend op die twee ‘slokkies-liefhebbers’, die zijn spoed teniet hadden gedaan.

“Azzik jou was, den zouw ik nou maar met Dirk verdwaine, zo ken ‘t wel”, zei Hein tegen Gerritbaas. En Arend, zijn baas nog wel, voegde hij toe: “En trek jai ‘t vuur nou maar op, want we hewwe nag meer te doen, vandaag”.

En zo geschiedde. Dirk en Gerrit vertrokken samen naar de molen. De taats werd hersteld, de molen kon weer malen. Het voorval deed gelukkig geen schade aan de goede verstandhouding tussen Dirk en Gerritbaas die altijd best met elkaar konden opschieten. Dirk heeft nog menige klus aan Gerrits molen opgeknapt voor de molen kort na Gerrits dood door slopers-hand werd geveld.

“IK VIND EEN KLEINE MOLEN LEUKER EN MAKKELIJKER!”

Door Sarah Vermoolen

JORIS ZANDBERGEN, VRIJWILLIG MOLENAAR DE JONGE DIRK

“Natuurlijk is De Jonge Dirk niet mijn eigendom, maar zo zorgvuldig moet je er wel mee omgaan. De molen op het eilandje voelt als mijn molen, mijn huis.”

Joris Zandbergen (19 jaar) uit Santpoort wist al vroeg dat hij molenaar wilde worden. Hij bracht op achtjarige leeftijd voor het eerst een bezoek aan molen De Zandhaas in Santpoort. Steeds vaker kwam hij er, uit school ging hij vaak rechtstreeks naar de molen. Op zijn 16e stopte hij met school en kwam hij drie dagen in dienst als molenaar bij De Zandhaas.

“Het is een heel mooi idee dat al meer dan 200 jaar met deze molen geld wordt verdiend. Het is een prachtig werktuig.” Tegenwoordig werkt hij daarnaast drie dagen als timmerman bij Bart Nieuwenhuijs en Giel Peetoom. “We restaureren huizen uit de 17e en 18e eeuw. Die combinatie met molens is heel leuk.”

Vanaf mei 2022 is Joris Zandbergen ook vrijwillig molenaar bij De Jonge Dirk. “Het is geen speelgoed. Het weer is letterlijk iedere dag anders. Je moet als molenaar heel goed weten wat je doet. Als je de molen niet goed beheerst, dan kan er iets afbreken. Om een nieuwe roe te maken, ben je zo een maand verder.”

Foto's Sarah Vermoolen

DE MOLEN VAN HESSEL

In 1981 werd Hessel de Vries eigenaar van De Jonge Dirk (voor de geschiedenis zie de tekst in groen kader). In 1983 bouwde hij er een schuurtje bij aan de westkant. December 2013 overleed hij onverwacht. In het voorjaar van 2014 bood de familie De Vries de molen aan Vereniging De Zaanse Molen aan. "Veel mensen noemen het nog altijd de molen van Hessel. Hij vond het belangrijk om het vak van molenmaker door te geven. Bekende molenmakers zoals Bart Nieuwenhuijs en

Remco Jonker, maar ook anderen, hebben als jongen bij Hessel het vak geleerd. Op zaterdag was er altijd een clubje aan het werk, op zondag was Hessel hier alleen. Na zijn dood heeft de molen een paar maanden in rouwstand gestaan. Alle windborden werden eruit gehaald en de zuilen gingen eraf. Omdat hij de eigenaar was, was dit de zwaarste rouwstand."

Daarna werd Abel van Loenen hoofdmolenaar. "Op mijn zestiende vroeg ik al of ik hier ook molenaar mocht worden. Dat was nog te vroeg. Nadat Abel verhuisde en ik 18 werd, kreeg ik in mei 2022 officieel de sleutel. Het voelt echt als mijn molen. Drie dagen na mijn werk bij Bart Nieuwenhuijs en vaak ook op zondag vaar ik ernaartoe. Hier is het zo rustig, behalve wat boten komt er niemand voorbij. Alles wat Hessel heeft opgehangen, houd ik zo. Ik heb er slechts een paar foto's aan toegevoegd. Dit is echt mijn plekje. Ik vind een kleine molen leuk. De vlucht van de houten achtkant is ruim 8 meter. Vorig jaar had de molen ruim 8 ton aan omwenteling.

Dat is mooi toch als hobby in mijn vrije tijd? Er is hier altijd wel wat te rommelen. Vorig jaar heb ik de molen helemaal geschilderd. Daarna zou je wel weer opnieuw kunnen beginnen. Inmiddels ken ik de molen heel goed. Aan de geluiden hoor ik of de wieken niet te hard draaien. Ik kan lezen en schrijven met deze molen. Voor mij geldt dat mijn handen naar de molen gaan staan."

Het gedachtegoed van Hessel houdt Joris goed in ere. "Ik hoop dat hij denkt: jullie doen het goed daar."

BEZOEK

Twee keer per jaar zijn bezoekers welkom bij De Jonge Dirk. Met de Nationale Molendag en de Zaanse Molendag varen boten vanaf papiermolen De Schoolmeester naar Het Prinsenhof en De Jonge Dirk.

DE JONGE DIRK

Aan het verdwenen Blauwe Pad in Zaandam (dat grensde aan de Westzijde) stonden vroeger onder meer de snuif- en mosterdmolen De Huisman en de specerijenmolen Het Indisch Welvaren. De laatste dateert uit 1908. Heikebertus Schoe maalde met deze molen specerijen die uit het toenmalige Nederlands-Indië werden aangevoerd.

Het Blauwe Pad verdween als gevolg van de stadsvernieuwing vanaf 1958 geheel van de kaart. De Huisman werd op de Zaanse Schans opnieuw opgebouwd met het binnenwerk van Het Indisch Welvaren. De kleine specerijenmolen zou verder worden gesloopt.

Jo Vooren, molenliefhebber en erelid van De Zaanse Molen, zette zich al voor de Tweede Wereldoorlog in voor het behoud van de molens. Hij kocht een stuk veenweidegrond in Westzaan en op een eilandje achter de pelmolen Het Prinsenhof werd de kleine molen na 1958 door vrijwilligers weer opgebouwd. Het werd een hobby voor Jo Vooren die de naam in 1959 wijzigde in De Jonge Dirk.

Vanaf 1974 werd Arie Butterman, toen molenaar van papiermolen De Schoolmeester, de eigenaar. Er werden maalwerktuigjes geplaatst voor de bereiding van papierpulp.

DE JONKER OOSTZIJDE

Door Fulco Rol en Jaap de Jong

Een groter contrast tussen toen en nu is voorlopig niet denkbaar. Tussen molen De Jonker en de fabriek van Gerkens Cacao waar cacaoboter wordt geproduceerd. Tussen een plek buiten Zaandam en een locatie aan de Oostzijde in de stad.

De Jonker uit de tijd dat de molen niet meer werkte en het molenerf werd gebruikt als opslagplaats van de vatenhandel Evenblij. Een foto die laat zien dat graffiti van alle tijden is. Bomans van lijst 33 was de vader van de schrijver Godfried Bomans die kandidaat kamerlid was namens de Rooms-Katholieke Staatspartij. De Zaandammer Jan Duijs stond op de kandidatenlijst van de SDAP. Hij zou later de overstap maken naar de NSB.

Het bouwjaar van molen De Jonker is niet bekend. Hij wordt voor het eerst vermeld in 1670 in het kaartboek van Olfert de Groot. Uit de bouw valt af te leiden dat De Jonker begonnen is als houtzaagmolen. In de loop van zijn bestaan is de molen omgebouwd tot oliemolen. Pieter Couwenhoven schakelde in 1910 over op de productie van cacaoboter, maar moest toch zijn meerder erkennen in de overmacht van de grote fabrikanten. Zijn onderneming ging in 1922 failliet. Het erf van De Jonker deed nog een tijdje dienst als opslagplaats voor de naast gelegen vatenhandel. In 1924 werd de molen verkocht aan de handelsmaatschappij Wit & Burghart die hier cacao-fabriek De Jonker vestigde. De producent van consumentenproducten als pastilles, repen en bonbons werd in 1963 overgenomen door Gerkens dat sinds 1987 onderdeel is van Cargill.

Foto van De Jonker uit 1910 die eigenaar Pieter Couwenhoven gebruikte voor zijn briefpapier. Aan de weeg van de schuur hangt een molenzeil te drogen.

Chocoladefabriek De Jonker, producent van cacaoboter en consumentenproducten zoals pastilles, repen en bonbons.

De spoorbrug anno 2023. Op de achtergrond de vestiging van Gerkens Cacao.

Foto inzet: De spoorbrug over de Zaan van de Hoornse lijn in aanbouw. Hiervoor moest molen De Blauwe Arend verdwijnen. Op de achtergrond is De Jonker te zien. De brug werd in de loop van 1881 opgeleverd.

MOLENAARSAM BACHT NET ZO AUTHENTIEK ALS DE MOLEN

Door Ed Pielkenrood

JONGE GENERATIE MOLENAARS IN OPMARS

De per 1 april (geen grap) aangestelde molenaar Jippe Kreuning is ambitieus. Hij wil op oliemolen De Bonte Hen met het molenaarschap 'de diepte in gaan'. Kreuning neemt er geen genoegen mee alleen een oppervlakkig, romantisch plaatje te creëren voor toeristen. Behoud van erfgoed betekent dat je zo dicht mogelijk bij de oorsprong blijft, zowel in materiële als immateriële zin. Met andere woorden: dat geldt zowel voor de molen als voor het molenaarschap. Hij is bereid om daarin ver te gaan. Kreuning: "De oudere molenaars hebben de molens en het molenaarsambacht gered, de jonge generatie zoekt verdieping in de functie, het proces en het product van de molen."

Jippe: "We restaureren molens zoals ze vroeger waren, dan moet het molenaarsambacht net zo authentiek zijn."

Jippe Kreuning wil De Bonte Hen positioneren als het centrum voor oude molengerelateerde ambachten. Daarbij voelt hij zich gesteund door het bestuur dat het streven in haar concept-toekomstvisie heeft vastgelegd. Er is al een harenmakerij gevestigd in de molen en binnenkort verhuist Kreuning ook zijn zeilenmakerij hier naartoe. In de toekomst wil hij daar nog andere ambachten aan toevoegen.

AMBITIE

Het is druk met bezoekers als Jippe Kreuning zijn ambitie uit de doeken doet in de kleine hut van De Bonte Hen. Geregeld roept de caissière zijn hulp in als er bezoekers met vragen zijn waarop zij geen antwoord heeft. "Ja, dat hoort er natuurlijk ook bij", legt de molenaar uit. Net

zoals hij geregeld door een raampje van de hut, via een daar hangend spiegeltje, het draaien van de molen in de gaten houdt.

"We restaureren molens zoals ze vroeger waren", gaat Kreuning verder. "Dan moet het molenaarsambacht natuurlijk net zo authentiek zijn. Evenals de materialen die in de molen worden gebruikt, zoals touwen en zeilen. Er worden in Nederland op de molens veel kunststof touwen en

zeilen gebruikt. Maar daarmee neem je het molenaarsambacht, dat officieel immaterieel erfgoed is, niet serieus."

BRUINE VLOOT

Naast zijn studies archeologie en biologie met zijn master landschapsecologie aan de Universiteit van Amsterdam, heeft Kreuning ook een opleiding voor de bruine vloot gevolgd aan de Enkhuizer Zeevaartschool. Daarna heeft hij veel op de Waddenzee in een oude botter gezeild. "Van de schipper heb ik heel veel geleerd. Die deed echt alles op de oude manier, zowel bij het varen als bij het onderhoud. Hij gebruikte ook alleen originele materialen, zoals van vlas geweven zeilen en henneptouw. Zulke zeilen zijn veel

zwaarder om mee te werken, vooral als ze nat zijn. Je moet ze bovendien steeds zorgvuldig laten drogen om te voorkomen dat het weer erin komt. Op oude foto's, tekeningen en schilderijen zie je dat botters en andere oude zeilschepen vaak met gehesen zeilen in een haven liggen. In tegenstelling tot de huidige zeilboten die varen met kunststofzeilen, was dat nodig om de zeilen te laten drogen. Bij het onderhoud van de zeilen bleek ik heel handig met naald en draad en zo werd mijn belangstelling voor het maken van zeilen geboren."

MOEILIJK AMBACHT

Het maken van de originele, geweven scheepszeilen is een ouderwets, moeilijk ambacht dat niet alleen handigheid vergt maar ook veel denk- en meetwerk. "Je kunt eigenlijk wel zeggen dat dit het kleermakersvak op hoog niveau is en dan ook nog eens heel groot. Je moet alles heel nauwkeurig berekenen, het materiaal dan

zorgvuldig snijden en heel stevig naaien om de bolling in het zeil te krijgen en krimp en uitzetten te kunnen opvangen. Na kennis te hebben gemaakt met het maken van molenzeilen bij de zeilmakerij in De Kat ben ik mij ook gaan toeleggen op het maken van deze zeilen. Momenteel heb ik mijn eigen zeilmakerij in een ruimte bij De Hollandsche Molen in Amsterdam en binnenkort hoop ik die te verhuizen naar de zolder van de schuur van De Bonte Hen. Ik voel mij een collega van de zeilmakerij in De Kat en geen concurrent, want het aanbod van werk is groot. Bovendien is het voor ons allebei een nevenactiviteit waarin wij beperkt tijd kunnen stoppen."

VROEGER NIET ALLES BETER

Duurzaamheid staat voorop bij Kreuning. "Vroeger was bijna alles herbruikbaar ofwel circulair, zoals we dat tegenwoordig noemen. Niet dat het vroeger allemaal beter was, maar die duurzaamheid van toen was nog

Hoofdmolenaars van De Bonte Hen sinds de renovatie:

Piet Kaat	1980-1986
Roel Boulengier	1986-1990
Ben Thie	1990-2007
Willem Klut	2007-2016
Fulco Rol	2016-2023
Jippe Kreuning	2023 -

niet zo slecht. Nu proberen we in ons streven naar een circulaire wereld het wiel opnieuw uit te vinden. Laten we met De Bonte Hen het voorbeeld geven. Ik zou het liefst zien dat het lijnzaad dat we hier verwerken met oude zeilschepen over de Zaan naar onze molen wordt aangevoerd en dat we de lijnolie in herbruikbare verpakking verkopen. Dus geen plastic flessen of kunststof tanks. Verder willen we in de molen uitsluitend duurzame materialen gebruiken bij het productieproces. Het zou prachtig zijn als er aan het centrum voor oude molenambachten een eigen touwslagerij wordt toegevoegd, zodat we niet alleen in De Bonte Hen met natuurlijk touw kunnen werken maar op alle molens."

VAN JONGS AF

De in Alkmaar geboren Jippe Kreuning is een druk man. 's Zomers werkt hij drie dagen per week voor De Zaanse Molen als molenaar op De Bonte Hen en twee dagen bij zijn andere werkgever, De Hollandsche Molen in Amsterdam. 's Winters werkt hij slechts één dag op De Bonte Hen en drie dagen op kantoor bij De Hollandsche Molen. Daar is hij een van de adviseurs. Samen met collega Matthijs Ero is hij actief voor het Molenfonds van waaruit subsidies worden verstrekt voor projecten van molenorganisaties in heel Nederland. Kreunings vader is in 1989 in de maai ploeg op De Bleekse Dood begonnen en in 1993 heeft hij het molenaarsexamen succesvol afgerond, vlak na de geboorte van Jippe. Nu is hij molenaar

Het zou prachtig zijn als er aan het centrum voor oude molenambachten een eigen touwslagerij wordt toegevoegd

in Alkmaar. Zo heeft zoon Jippe de liefde voor molens van jongs af meegekregen. Op zijn achttiende haalde hij zelf zijn molenaarsdiploma en werd hij de jongste molenaar van Nederland, eerst actief op Het Jonge Schaap en later Op De Bonte Hen. Hij woont momenteel met zijn vriendin Sjoukje in Amsterdam-Noord en fietst dus bijna dagelijks naar de Zaanse Schans.

KETELHUIS UIT 1877 WORDT HERBOUWD

Sinds enige jaren wordt er op de achtergrond gewerkt aan een plan om het ketelhuis bij papiermolen De Schoolmeester in Westzaan te herbouwen. Nu staan we aan de vooravond van de daadwerkelijke realisatie. Een gedegen voorbereiding ging eraan vooraf en twee fondsen brachten het plan in een stroomversnelling.

Door Matthijs Ero

Foto archief DZW

Bart Butterman bij de opgraving van het ketelhuis

Ketelhuis voor de sloop

Hoewel De Schoolmeester een prachtig origineel ingerichte papiermolen is, heeft er binnen het productieproces een interessante modernisatie plaatsgevonden. In de molen stonden van oudsher twee schepkuipen waar papier met de hand werd geschept. Maar in 1877 werden de schepkuipen vervangen door een langzeef: de papiermachine. De papierstof vloeit uit over deze rondgaande zeef van kopergaas, het water zakt weg en de vellen kunnen worden afgenomen. Voor dit proces is een constante snelheid benodigd omdat windvlagen tot een wisselende dikte van het papier zouden leiden. Voor de aandrijving van deze moderne papiermachine werd een stoommachine geïnstalleerd. De stoomketel, waar natuurlijk ook gestookt moest worden,

kwam net buiten de molen. Daarvoor werd een speciaal ketelhuis opgemetseld, passend in de industriële bouwstijl van die tijd met daarop een klooke schoorsteen.

VAN STOOM NAAR VERBRANDINGSMOTOR

Nadat in 1948 werd besloten de papiermachine aan te drijven met een verbrandingsmotor raakte het ketelhuis zijn functie kwijt. Het gebouwtje bleef behouden voor opslagdoel-einden, maar raakte uiteindelijk danig in verval en is in 1984 gesloopt. De fundamenten bleven liggen en enkele onderdelen werden vanuit curiositeit bewaard. Voor en tijdens de sloop werd het gebouwtje opgemeten en gefotografeerd.

PUUR ORIGINEEL

Voor iedereen die ooit De Schoolmeester bezocht heeft, is bekend dat deze in de loop der eeuwen hoegenaamd niet is aangepast aan de eisen van de tijd. Er is bijvoorbeeld geen voorziening als verlichting aangelegd. Bij een goede maalwind stap je er terug in de tijd. Niettemin wordt de molen elk jaar door honderden belangstellenden bezocht, waaronder tientallen schoolklassen. Enige sanitaire voorziening is dan vanzelfsprekend wenselijk. Tenminste meer dan alleen het secreet boven de sloot. Daar de molen zo authentiek is gebleven, past een toiletgroep niet erg in het moleninterieur. Vandaar dat werd bekeken of een herbouw van het ketelhuis tot de mogelijkheden zou kunnen behoren om daarin de toiletvoorziening te realiseren. Ook vanuit de bouwhistorie van De Schoolmeester een

interessante gedachte. De toevoeging van de papiermachine maakte het mogelijk de molen langer economisch rendabel te houden. Een belangrijke markering in de geschiedenis van de molen. Het ketelhuis stond aan de achterzijde tussen de molen en de voormalige papierfabriek De Vergulde Bijkorf (tegenwoordig Smitco) in.

Al in 2012 werden de eerste tekeningen van het nieuwe ketelhuis gemaakt. De opmetingen werden bestudeerd en het oude fundament ingemeten. Ook werden de foto's van het originele gebouw uitvoerig bekeken. Op papier ontstond een exacte replica waarvoor een begroting kon worden opgesteld. Echter, de investering was van dien aard dat De Zaansche Molen het nog even voor zich uit schoof. Stichting Het Fortuinfonds, welke de instandhouding van het materieel en immaterieel erfgoed van molen De Schoolmeester ondersteunt, gaf uiteindelijk het laatste zetje. Samen met de Van Toorn Scholten Stichting

De papiermachine staat nog steeds in de molen opgesteld en wordt sinds 1979 aangedreven door een elektromotor. Veruit het meeste papier dat op De Schoolmeester wordt geproduceerd komt van deze machine. Ter completering van de inrichting en ter demonstratie is later één schepkuip teruggeplaatst. Nu zijn beide manieren van papierfabricage in dezelfde ruimte aanwezig: eeuwen papiermaken in één oogopslag.

Molenaars en papiermakers poseren na het verwijderen van het mooimakersgoed waarmee De Schoolmeester in maart 1927 was getooid ter gelegenheid van het afscheid van meesterknecht Willem Kat na een dienstverband van 70 jaar (!)

zagen zij dat de herbouw een zinvolle investering zou zijn met het oog op de exploitatiemogelijkheden. Een ongekend groot gebaar waarvoor De Zaanse Molen de beide fondsen bijzonder erkentelijk is. De plannen werden afgestoft en sinds februari beschikken we over de vergunning waarna de onderhandelingen met een geschikte aannemer konden beginnen.

MARKERING IN DE TIJD

Op precies dezelfde plaats waar in 1877 het eerste ketelhuis werd gebouwd zal in juni een eerste paal worden geslagen voor het tweede ketelhuis. Wederom een markering in de geschiedenis van de molen. Het eerste ketelhuis maakte de molen langer economisch rendabel, het tweede ketelhuis voorziet op een heel andere wijze in toekomstige exploitatiemogelijkheden. De verwachting is dat de bouwwerkzaamheden op Zaanse Molen-dag in september zullen zijn voltooid.

BRANDSTICHTING IN DE KONING OF KOOT

Door Ron Couwenhoven

Hendrik Claas van 't End, alias Heijn Buijs was in 1771 ondermolenaar op de papiermolen De Koning of Koot aan de Nauernasche Vaart in Assendelft. De molen stond dichtbij de grens met Krommenie. Heijn was toen 36 jaar oud. Op 30 juli van dat jaar werd hij met de 39-jarige molenknecht Pieter Gavesz Coeman, alias Piet Comcommer en de al 69-jarige Maarten Neeltjes, directeur van de molen, onder ede gehoord door notaris Johannes Beets uit Krommenie. Het gebeurde op verzoek van mr. Marten Adriaan Beels, de baljuw en schout van de Hoge Vrije Heerlijkheid Assendelft, omdat er aangifte was gedaan van een poging tot brandstichting in de molen. Die aangifte kwam ongetwijfeld van Neeltjes.

Hendrik van 't End verklaarde dat hij zondag 7 juli pas na één uur naar De Koning of Koot was gegaan. "Ik vond de molen gesloten. Ik heb de zeilen op de roeden geleijt. Er was een ligte wint. Dat werk verrigt hebbende ben ik gegaan aan 't hutje en heb een weijnig vuur opgehaald en koude turv daarbij gedaan. Ik heb om vier uren Piet Comcommer geroepen."

De ondermolenaar gaf de notaris exact op wie er waren: zijn 17-jarige zwager Gerrit Jacobsz Swart, hij was heffer met Heyn Boon als schepper. Gerrit Voonetel was koetser. Cornelis Grantijn uitnijper bij een kuip. Die zat op de molenvijver wat te hengelen.

Omstreeks zes uur was Van 't End weer terug op de molen. Hij ging naar de stelling om de twee zeilen bij te leggen, zodat er weer gemalen kon worden.

Toen hij naar beneden ging, rook hij een branderige lucht. "Ik vervoegde mij naar het hutje maar vond de gladde veenkool die ik op het vuur had gelegd niet", verklaarde

Van 't End. "Ik ging de molen weder in om te zoeken en bij de pompen comende, con ik het schot daarbij staande nauwelijks zien door de veelvuldige rook. Zag toen waar de rook vandaan quam en ging na de westervoddeschuur en bevond daar in 't zogenaamde grov keulsch vodde hokje een gladde glimmende veencool in de midden van die vodden geleijt: glorende en gloeiende. Dit ontstelde mij zeer doch doofde hetselve met twee bekers met water."

Zijn baas Neeltjes deed daarop aangifte bij de schout van Assendelft en die besloot al het werkvolk van de molen - 'zijnde zoo wat veertig in getal' - aan een verhoor te onderwerpen.

De verklaring van Gerrit Jacobsz Swart, de zeventienjarige zwager van Hendrik van 't End, klopte niet en 'was seer abusievelijk en tegen de waarheit strijdende.' Hendrik woonde in hetzelfde huis als Gerrit net als zijn schoonmoeder Trijntje Jans.

"En alsoo daar bij elkander wonende en inwonende heb ik er veel werk van gemaakt te vernemen of deselve ook dat quaat bedreven had", verklaarde Van 't End. "Na veel onderen aansoek heeft gemelde Gerrit Jacobsz Swart op den 19 juli 1771 des namiddags tusschen twee en drie uren aan hem deposant en in presentie van sijn moeder voorgemelde Trijntje Jans opentelijke bekentnisse gedaan en beleden dat hij de dader was van dat

De Koning of Koot werd voor het eerst in de stukken aangetroffen als oliemolen in 1671. Rond 1705 werd het een papiermolen die tot 1882 overleefde bleef. Dat jaar werd hij gesloopt.

brandstichten, dat hij de gladde veencool heeft genomen en deselve gebragt in 't zogenaamde grov keulsch vodde hokje op de voddeschuur en dat hij daarop de molen was uitgegaan. Hij heeft 't selve gedaan om reden om op de kermisse vrij van werken te zijn, dog had nu groot berouw van 't selve."

Gerrit wachtte een arrestatie niet af, maar sloeg op de vlucht. Hij werd nog gesignaleerd in Amsterdam waar hij zich *zou ophouden bij soogenaamde zieleverkoper, wonende in de Zandstraat*. Toen op 18 oktober 1771 het proces plaatsvond in het Raadhuis van Assendelft was Gerrit Swart nog steeds spoorloos. Baljuw Beels trad op als officier van justitie en eiste *dat hij gedaagde en defaillant bij vonnisse alvorens sal worden gebannen ten Eeuwige Dagen uijt de Landen van Holland ende Westvriesland sonder ooit daer weder binnen te komen op poene van swaarder straffen*.

Waar Gerrit zijn heil zocht is niet bekend, maar de jongeman keerde nooit meer terug in Krommenie.

ZAANSE PARELGORTSALADE

ANNO 2023

Hier om de hoek van waar ik woon staat een oude gortmolen. Het Prinsenhof in Westzaan werd gebouwd omdat we gort als voornaamste bron van koolhydraten aten voordat de aardappel vanuit Zuid-Amerika naar Nederland kwam. Gort lijkt inmiddels bijna verdwenen uit de Nederlandse eetcultuur, maar dat is onterecht. Zowel warm als koud, hartig of zoet zijn er geweldige gerechten mee te maken. Ook de mosterd en pindaolie werden/worden in Zaanse industriemolens geproduceerd.

INGREDIËNTEN

300 gram parelgort
100 gram radijsjes
100 gram gerookte spekreepjes (optioneel)
1 rode ui
250 gram gemengde tomaatjes
½ komkommer
50 gram oude (Zaanse hoeve) kaas
15 gram (klein bosje) peterselie
1 ½ theelepel Zaanse mosterd
1 eetlepel witte wijnazijn
3 eetlepels pindaolie (kan vervangen worden door zonnebloemolie)
Peper en zout

BENODIGDHEDEN

Grote kookpan, keukenrol

KOKEN MET MOLEN- EN STREEKPRODUCTEN DOOR CHEF PIETER KOK

BEREIDINGSWIJZE

Kook de parelgort met zout volgens de aanwijzingen op het pak (zelf houd ik meestal iets korter aan om de gort beetgaar te houden). Snij de radijsjes in kwarten, de rode ui in kleine stukjes en de tomaatjes door de helft. Schil de komkommer, snij deze over de lengte doormidden en lepel de zaadlijsten eruit. Snij daarna in halve maantjes van ongeveer een halve centimeter dik. Snij de peterselie fijn. Snij de kaas in kleine reepjes.

Bak de spekjes uit en laat ze uitlekken op een stukje keukenrol (als je ze weglaat is de salade vegetarisch). Mix de Zaanse mosterd met de witte wijnazijn en roer goed door. Voeg nu druppelsgewijs de pindaolie toe tot je een gebonden vinaigrette hebt. Breng op smaak met zout en peper.

Als je de parelgort afgegoten hebt, laat je hem even afkoelen tot hij lauwwarm is. Giet dan de vinaigrette erover en roer door met alle gesneden ingrediënten. Lauwwarm en koud heerlijk!

Foto's Pieter Kok

Eeuwenoude geschiedenis aan de Zaan Royal Duyvis Wiener B.V.

Toen P.M. Duyvis in 1885 startte met zijn machinefabriek, kon hij niet bevroeden dat Royal Duyvis Wiener B.V. 136 jaar later een internationale wereldspeler zou zijn in cacao, chocolade en noten verwerkende machines. Oorspronkelijk werden er transportsystemen, kranen en bruggen gemaakt en bovendien was Duyvis de eerste Nederlandse liftenfabrikant. De lift in de Euromast bijvoorbeeld, is door Duyvis vervaardigd.

De liftendivisie (inclusief personeel) werd in 1999 overgenomen door Otis.

Tot op de dag van vandaag bouwen we op de door P.M. Duyvis gelegde fundering en werken er, naast de 5e generatie Zaankanters, mensen uit verschillende werelddelen in onze hoofdvestiging in Koog aan de Zaan en in onze vestigingen in Aken (Duitsland) en Tambau (Brazilië).

Royal Duyvis Wiener B.V. in Koog aan de Zaan, gesitueerd tussen de cacaoreuzen aan de Zaan, is marktleider in cacaoboter persen en een van de grootste spelers op het gebied van cacao-, chocolade- en notenverwerkende systemen. Deze zijn te vinden bij alle grote producenten in meer dan 60 landen.

Meer weten? Bezoek ons op www.duyviswiener.com

LEZERS
 SCHRIJVEN

*Vlietsend (van de Vliet tot de Zuiderbrug)
 Kadasterkaart 1830*

PAKHUIS VRIJHEID

Van Jan Piet Bloem, bestuurslid van de vereniging Zaans Erfgoed, ontvingen wij het volgende bericht:

Met plezier las ik de windbrief nr. 202 en het interview met Ekko Vermeulen. Daarin vertelt hij dat pakhuys Vrijheid achter de schoenwinkel van Heijne stond aan de Zuiderhoofdstraat (54A). Dat is niet juist. Pakhuys Vrijheid stond aan het Vlietsend 47-49 aan de Durgsloot en achter de fietsenwinkel van Visbeek. De actualiteit van zorg voor behoud van de schoenwinkel heeft hem misschien in verwarring gebracht maar het is echt waar. Het plan is om pakhuys De Vrijheid te herbouwen naast de pakhuizen Maas, Waal en Schepel in Wormer; als entree-gebouw voor het terrein van Olam.

Foto Jan Piet Bloem

DE KOKER

door Simon van der Meer

Zaterdag 15 april hebben we tarwe gemalen in voorbereiding op een excursie van de Poelboerderij en Nationale Molendag begin mei. Het ontbrak mij aan inspiratie voor een stukje hierover maar ik kwam op het idee om ChatGPT hier eens op los te laten. Ik gaf de opdracht: schrijf een stukje over het malen van tarwe op molen de Koker in Wormer. Lees hieronder het resultaat:

Molen De Koker is een historische windmolen gelegen in Wormer, Nederland. Deze molen is oorspronkelijk gebouwd in 1631 en heeft door de jaren heen verschillende functies gehad, waaronder het malen van graan tot meel. Tegenwoordig is de molen gerestaureerd en is het malen van meel nog steeds een belangrijke activiteit die er plaatsvindt.

Het malen van meel op De Koker gebeurt met behulp van de maalstenen in de molen. De graankorrels worden eerst schoongemaakt en ontdaan van ongewenste delen zoals stof en steentjes. Vervolgens worden de graankorrels tussen de maalstenen geplaatst, waar ze worden vermalen tot meel. De maalstenen worden aangedreven door de wieken van de molen die op hun beurt worden aangedreven door de wind.

Het malen van meel op molen de Koker is een traditioneel proces dat al honderden jaren wordt uitgevoerd. Het resultaat is een hoogwaardig meel dat wordt gebruikt voor het maken van verschillende soorten brood, gebak en andere lekkernijen. Het proces van malen op de molen is niet alleen functioneel, maar ook een belangrijk cultureel erfgoed dat wordt gekoesterd door de lokale gemeenschap.

Als je ooit de kans krijgt om De Koker te bezoeken, moet je zeker het malen van meel bekijken. Het is een indrukwekkend proces dat laat zien hoe de molen en zijn maalstenen werken om meel van hoge kwaliteit te produceren. Daarnaast is het ook een mooie manier om te leren over de geschiedenis van het molenaarsvak en de rol die molens hebben gespeeld in het verleden van Nederland.

Foto Simon van der Meer

Foto Alfons van Schijndel

DE PAAUW

door Ellen Chilla

Op molen De Paauw weven we zeildoek van hennepvezels. Daartoe hebben we een weefgetouw uit 1830 in de molen staan. Om te kunnen weven heb je een schering nodig (de langsdraden) waar de inslag (dwarsdraden) doorheen geweven wordt. In de lengte is de schering om een ronde houten paal (de kettingboom) gewikkeld. De stof die is geweven komt ook om een ronde paal te zitten. Als we zo'n 8 meter hebben geweven knippen we de schering door en halen het doek van de boom.

Daarna moet er een nieuwe schering worden opgezet. Eerst het benodigd aantal scheringdraden uittellen en op lengte wikkelen om 'de scheermolen'. In ons geval 560 draden in een streng van bijna 8,5 meter lang. Maar 1.200 draden komt ook voor. De streng wordt met vereende krachten opgerold op de boom. En dan begint een nauwkeurig geduldwerkje: iedere scheringdraad door een hevel rijgen, om en om. Dat is om de scheringdraden om en om op te tillen voor de inslag. Daarna worden de scheringdraden door het riet getrokken, waarmee de inslag stevig wordt aangeslagen. Zo ontstaat het wereldbekende en -beroemde stugge Zaanse zeildoek. Dit proces, het opzetten van een weefgetouw, werd vroeger door twee vrouwen gedaan, vaak een klus van meerdere dagen. Na ongeveer een jaar begint bij ons dan alles weer opnieuw: schering en inslag.

Nieuwe schering op het weefgetouw

HET PINK

door André Koopal

In het begin van het jaar hadden we weer groepen molenaarsleerlingen uit Zuid-Holland op bezoek om over oliemolens te leren. De vorige keer was door corona alweer drie jaar geleden. Het waren twee heel verschillende dagen. De eerste dag was het bladstil, dus hebben we veel kunnen uitleggen en laten zien. De tweede keer was er een mooie wind en kon er goed oliegeslagen worden. De leerlingen waren beide keren enthousiast en hebben veel geleerd over de Zaanse oliemolens.

De molenmakers hebben de halssteen vervangen. De halssteen is de steen waarop de bovenas aan de voorkant lagert. Deze begon te brokkelen en hierdoor liep de molen ook zwaarder. Nu loopt de molen weer soepel.

Foto Trudy Boom

STAM ELEKTRO-TECHNIEK

WONINGBOUW | UTILITEIT | RENOVATIE

LICHT-INSTALLATIES	KRACHT-INSTALLATIES	DATA-NETWERKEN
AUTO-LADERS	KIJK-DOMOTICA	INBRAAK-BEVEILIGING
BRANDMELD-ONTSLUITING	PV-INSTALLATIES	CAMERA-BEVEILIGING

Ducaststraat 42 | 1307 BW Zaandam | Tel. 075-6354151 | www.stamdekt.nl

Bert Bommerson

SCHILDERWERK

Schilderwerk - Restauratie - Decoratie

Bert Bommerson - T 06-53918165
Dorpsstraat 107 - Assendelft

bommersonschilders.nl

RAK 31 • WESTZAAN
T: 075-785 05 89
INFO@MONUMENTENBOUWERS.NL
WWW.MONUMENTENBOUWERS.NL

- RESTAURATIE
- ZAAANSE HOUTBOUW
- MOLENDERHOUD

Timmerfabriek Visser

Tot in detail verantwoord maatwerk

Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
075-617 79 84 | www.timmerfabriekvisser.nl

Visser Hraam

RONDJE MOLENS

DE SCHOOLMEESTER

door Arie Butterman

Nadat de 40-jarige roerbak gebreken begon te vertonen en buiten gebruik is gesteld, kreeg molenmakerij Saendijck opdracht een nieuwe te maken. Op 1 maart is deze geplaatst en na het verhelpen van enige kinderziektes is hij in gebruik genomen. Op 22 maart zijn er opnames gemaakt voor het programma *Pak an Groen*, dit programma is terug te zien op RTVNH onder het kopje thema's.

Er zijn dit jaar al zo'n 30 schoolklassen rondgeleid door Ron en de vrijwilligers van De Zaanse Molen. Daarna gaan de kinderen met een zelfgemaakt stempel en een afdruk op Zaanse Bord naar huis. 23 april werd voor de 25e keer een boekbindbeurs in België gehouden in St. Niklaas waar wij, Arie en Bart, zoals altijd aanwezig zijn om Zaanse Bord te verkopen aan boekbinders, kalligrafen en andere papierliefhebbers. Van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Papier- en kartonfabrieken (VNP) kregen wij een model van De Schoolmeester, gemaakt door oud-molenaar Klaas Knaap.

Bordje voor Klaas Knaap

Het binnen brengen van de roerbak met onder en boven 1 cm ruimte

Het model van Klaas Knaap

HOTTING
elektrotechniek

**Sinds 1992 het adres voor een
gegarandeerd veilige installatie!**

Rechte tocht 9d, 1507 BZ Zaandam
Tel.: 06 - 532 31 977
E-mail: r.hotting@hottingelektrotechniek.nl
Website: www.hottingelektrotechniek.nl

**Huis kopen?
Hypotheek afsluiten?
Kies zelf uw notaris!
Bel en onderhandel!**

Dijkhuis Koeman
notariskantoor

Hoogstraat 11, 1541 KW Koog a/d Zaan
Postbus 103, 1540 AC Koog a/d Zaan
Telefoon: 075 6125520
E-mail: info@notariskoeman.nl
Web: www.voordeelnotaris.nl

windmolenmakerij
"Saendijck" b.v.

**Onderhoud
Restauratie
en
Nieuwbouw**

post adres: Windmolenmakerij Saendijck b.v.
Weiver 29
1551 SC Westzaan
06-20295580 075-6281425
www.saendijck.com

Schilders- en Afwerkingsbedrijf

Van der Werff

Dorpsstraat 255,
1566 BA Assendelft

075- 687 4812
06 53 896 106
06 300 98 303

g.vanderwerff@xs4all.nl

**RONDJE
MOLENS**

HET PRINSENHOF

door Natasja Groothuismink

Afgelopen zaterdag 22 april was het zover: samen met mijn man was ik onderweg naar Utrecht. Midden in de Domstad staat De Ster, een prachtige houtzaagmolen. Het was een middag met veel regen. Aangekomen bij het molenpark troffen wij plukjes mensen schuilend onder de daken van de molenschuren. De kraampjes stonden er verlaten bij. De laatste verkopers waren hun spullen aan het inpakken. We liepen naar de molen zelf. Die pulde uit van de aanwezige bezoekers. In allerijl was het hele programma naar binnen verplaatst. Het gevolg was een bomvolle molen met veel gezelligheid. Er was o.a. een veiling, een singer-songwriter, lezingen, poppenkast. Het was tenslotte het eeuwfeest van vereniging De Hollandsche Molen. Honderd jaar geleden opgericht om molens te behouden, op te knappen en weer nieuw leven in te blazen. En dat is nu na honderd jaar goed gelukt.

Er worden weer nieuwe molens gebouwd en er komen steeds weer molenaars bij. Dat was het andere feestelijke element van de middag natuurlijk: de uitreiking van de certificaten. Met bijna 80 waren dat er nogal wat! Er was wat in te halen na de coronaperiode. Iemand die na 20 jaar zijn examen gehaald had, jonge vrouwen, een echtpaar: allemaal verschillende mensen vanuit het hele land die trots hun diploma in ontvangst namen. En tussen hen mijn man, Gerrit Gelderman.

Gerrit is geslaagd!

De kersverse Zaanse molenaar op Het Prinsenhof in Westzaan.

Ik weet van dichtbij dat je niet zomaar zo'n diploma krijgt. Ik heb gezien hoeveel je moet weten van al die verschillende molens en het weer. Al die uren draaien, verschillende molens bezoeken en de examens. Ik heb gezien hoe fijn het is dat andere ervaren molenaars iemand het vak leren. Maar dan heb je ook wat: de prachtige titel molenaar nemen ze Gerrit niet meer af. In geen honderd jaar!

- taxatie & bemiddeling
- inlijsten
- papier- en olieverfrestauratie
- schoonmaken van schilderijen
- in- en verkoop van oude prenten
- kaarten & grafiek

J.J. Allanstraat 287b • 1551 RG Westzaan • 075 6143000

www.staphorsius.nl

RIGO
VERFFABRIEK

Alles voor het Maesterwerk

TOPLIN LIJNOLIE STANDVERF

Bonte Hen slaat
Hollands lijnzood
voor Toplin

VOOR HUIDIG
EN TOEKOMSTIG ERFGOED

DOEKWEG 40 1976 CA IJMUIDEN NEDERLAND +31 (0) 255 54 84 48
INFO@RIGOVERFFABRIEK.NL RIGOVERFFABRIEK.NL

JAN IJSKES

FUNDERINGSTECHNIKEN
“DE COOGH”

- Plan ontwikkeling, constructeur en vergunning aanvraag
- Trillingsarm heien en trillingsvrij persen
- Heimachines met een doorrijdbreedte vanaf 63 cm
- Funderingsherstel inclusief sloop- en betonwerkzaamheden
- Opvijzelen en rechtzetten van woningen en gebouwen

FUNDERINGINSSPECIALIST

Daam Schijfweg 22-24, 1507 BD Zaandam
Tel.: 075-616 39 04, Fax: 075-635 67 62
info@decoogh.com / www.decoogh.com

RONDJE MOLENS

DE GEKROONDE POELenburg

door Rick Struik

De Gekroonde Poelenburg draait rustig op maandag, dinsdag en woensdag haar rondjes. Op maandag en woensdag is molenaar Bob Vink op de molen aanwezig. Op de dinsdag een zaagploeg van vijf soms zes man; genoeg mankracht om voorbereidingen te treffen om te zagen, een stam uit het water te halen, de bast te schillen, de stam uit te lijnen op de slede voor het zaagraam en een aantal meters te zagen. Vaak wordt dan de klus verder geklaard door Bob.

De afgelopen periode hadden wij van het Jonge Schaap (HJS) een forse eikenstam gekregen om te zagen, een uitdaging omdat de diameter van de stam net aan door het zaagraam kon. Met wat kunst en vliegwerk en vooral door scherp te zagen is het gelukt. Van Tim Doeves (HJS) vernamen wij dat de gezaagde planken al zijn verkocht. Wij zagen ook wel eens stammen van bomen die worden gekapt in tuinen, de eigenaars willen dan van de planken bijvoorbeeld een tafel of tuinbank maken. Als leden van De Zaanse Molen een stam met een diameter van tenminste 35 centimeter en een lengte 2,30 meter of meer willen laten zagen, kom dan op de dagen dat wij draaien bij ons langs om de mogelijkheden te bespreken.

De maalploeg van de molen

Een eik wordt gezaagd

Gezaagde stam

Foto Ed Pielkenrood

LOOPBEUN VAN DE KAT

Van de nieuwe loopbeun van De Kat lijkt niet iedereen gecharmeerd. Mats Faber, lid van de maalploeg van vermolen De Kat, schreef ons namens de ploeg hierover het volgende:

Deze week viel de nieuwe Windbrief op de mat. Hierover willen wij graag iets kwijt. Op verzoek van de redactie heb ik, zoals altijd, een stukje geschreven voor de rubriek Rondje Molens. Dit is niet geplaatst en dat is mij niet medegedeeld. Volgens contactpersoon Rick Bakker kan dit zijn omdat het samengevoegd is met het grotere stuk over het vervangen van de spil, geschreven door Matthijs Ero. Van deze (mogelijke) samenvoeging zijn wij niet gecharmeerd. Het lijkt nu alsof het toegangspad naar de molen aan vervanging toe was en dat daarom is gekozen voor het maken van een houten beun. De realiteit is echter dat het pad juist enige tijd geleden was opgeknapt en dat het de wens van De Zaansche Molen (niet van ons) was om dit te vervangen door een beun. In mijn stukje voor Rondje Molens geef ik duidelijk iets anders aan dan in het artikel dat nu is gepubliceerd.

[Redactie] Inderdaad leek ons twee stukken in de Windbrief over de werkzaamheden in en om De Kat iets te veel van het goede. Daarom hebben wij het stukje van jou, Mats, laten vallen en dat hadden we je natuurlijk van tevoren moeten laten weten. Excuus daarvoor. Van Matthijs Ero hebben we begrepen dat het hoogteverschil tussen de Kalverringdijk en het terrein voor De Kat na de versterking van de dijk aanzienlijk is. De houten loopbeun, zoals vroeger veel bij molens werd toegepast, was daarom een betere oplossing dan het verhogen van het erf van De Kat.

HEEFT U ER WEL EENS AAN GEDACHT VERENIGING DE ZAANSCH E MOLEN OP TE NEMEN IN UW TESTAMENT? OF AAN HET DOEN VAN EEN SCHENKING?

Er zijn verschillende mogelijkheden om de vereniging te steunen in haar belangrijke taak van het behoud van het industrieel molen erfgoed. Al bijna 100 jaar kan de vereniging haar werk doen dankzij haar leden en haar begunstigers.

U leest er alles over op onze website of in de brochure die u kunt aanvragen via info@zaanschemolen.nl

De informatie op de website vindt u hier: www.zaanschemolen.nl/schenken-anbi-status/

Foto Piet Meinen

CONTRIBUTIE

De Zaansche Molen stuurt geen papieren herinneringen meer om de contributie te betalen. Voor de leden die de contributie zelf overschrijven en deze nog niet hebben betaald, is hierbij het verzoek om het bedrag aan ons over te maken op de IBAN van De Zaansche Molen, NL03 INGB 0002 8634 06, onder vermelding van uw lidmaatschapsnummer. Als u uw e-mailadres doorgeeft, kunnen wij u eventueel een herinnering mailen.

De tarieven vindt u in de colofon van dit blad, maar een extra bedrag is altijd welkom en voor u mogelijk aftrekbaar van de belasting. Heeft u vragen, belt u ons dan tijdens kantooruren op 075-6215148 of mail naar info@zaanschemolen.nl.

DE WINDBRIEF IS HET
VERENIGINGSBLAD
VAN DE ZAANSCH E MOLEN

Overname van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie en auteursrechthebbenden.

OPLAGE
4.000 exemplaren

HOOFDREDACTIE
Ed Pielkenrood

REDACTIE
Rick Bakker
Trudy Boom-Reuvekamp
Jan Krijt
Sarah Vermoolen

VASTE MEDEWERKERS
Ron Couwenhoven
Jaap de Jong

EINDCORRECTIE
Gerard Möhring
Pien Krijger

REDACTIEADRES
Kalverringdijk 30
1509 BT Zaandam
Telefoon: 075 621 51 48
E-mail: info@zaanschemolen.nl

ADVERTENTIE-ACQUISITIE
Telemarketing Zaanstad
Izabel de Roeck-Nikolov
Telefoon: 06 53 34 70 71
E-mail: info@telza.nl

VORMGEVING
Trudy Boom-Reuvekamp

DRUK EN AFWERKING
Drukkerij Nuance

COLOFON EN
ADRESGEGEVENS

Vereniging De Zaansche Molen
Opgericht 17 maart 1925

KANTOOR

Kalverringdijk 30, 1509 BT Zaandam
Zaanse Schans
Telefoon: 075 621 51 48

E-mailadres:

info@zaanschemolen.nl

Geopend:

Maandag t/m donderdag 9.30 - 17 uur

BANKRELATIE

IBAN: NL03 INGB 0002 8634 06
t.n.v. De Zaansche Molen
afd. Ledenadministratie

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: Jan Goedhart
Secretaris: Abel Zwart
Penningmeester: ad interim Jan Hartsuiker
Na akkoord ALV op 5 juni 2023:
Directeur-bestuurder K. Prinsenbergh

HOOFDCONSERVATOR

Drs. Henk J. Heijnen

VERTROUWENSMAN

M. van Tuijl, 06 55 11 57 34

MOLENMUSEUM WERELD VAN WINDMOLENS

Geopend: dagelijks 10.00 tot 17.00 uur
(voor actuele openingstijden zie de website)

OPENINGSTIJDEN MOLENS

Zie www.zaanschemolen.nl

CONTRIBUTIE PER 12 MAANDEN

Lidmaatschap € 30,00
Jeugdleden (tot 18 jaar) € 25,00
Bedrijfslidmaatschap € 300,00 (ex. b.t.w.)
Als lid steunt u het behoud van het Zaanse molenerfgoed. Daarnaast ontvangt u vier keer per jaar ons verenigingsblad de Windbrief, de digitale nieuwsbrief en heeft u gratis toegang tot onze molens en het Molenmuseum. Aanmelden nieuwsbrief (1x per maand) www.zaanschemolen.nl/nieuwsbrief

**De volle smaak
van échte mayonaisse**

Scan de QR-code voor meer inspiratie.

Feenstra en Van Goor
INSTALLATIES EN SANITAIR

Baden in weelde

Mooi sanitair betekent
elke dag genieten van
goede kwaliteit en slimme
oplossingen.
Kom naar onze showroom
voor meer verfrissende
ideeën.

Verder alles op het gebied van: Centrale verwarming -
onderhoud aan gasttoestellen - waterinstallaties - sanitair -
lood en zinkwerk - dakwerk

Feenstra en Van Goor installaties en sanitair bv.
Eendrachtstraat 8, 1531 DV Wormer,
Tel: 075 6426318, fax: 075 6427352,
info@feenstraenvangoor.nl, www.feenstraenvangoor.nl

**U BENT
VAN HARTE
WELKOM
IN ONS
RESTAURANT**

PANCAKES ★ PANNENKOEKEN ★ CRÊPES
PFANNKUCHEN ★ PANQUEQUES

**25%
KORTING**

VOOR DE LEDEN VAN VERENIGING
ZAANSCH E MOLEN OP VERTOON
VAN LEDENPAS

PANNENKOEKEN ETEN OP DE ZAANSE SCHANS? ★ DEKRAAI.NL

RESTAURANT DE KRAAI
KRAAIENPAD 1
1509 AX ZAANDAM
T 075 - 615 64 03
E INFO@DEKRAAI.NL

OPENINGSTIJDEN

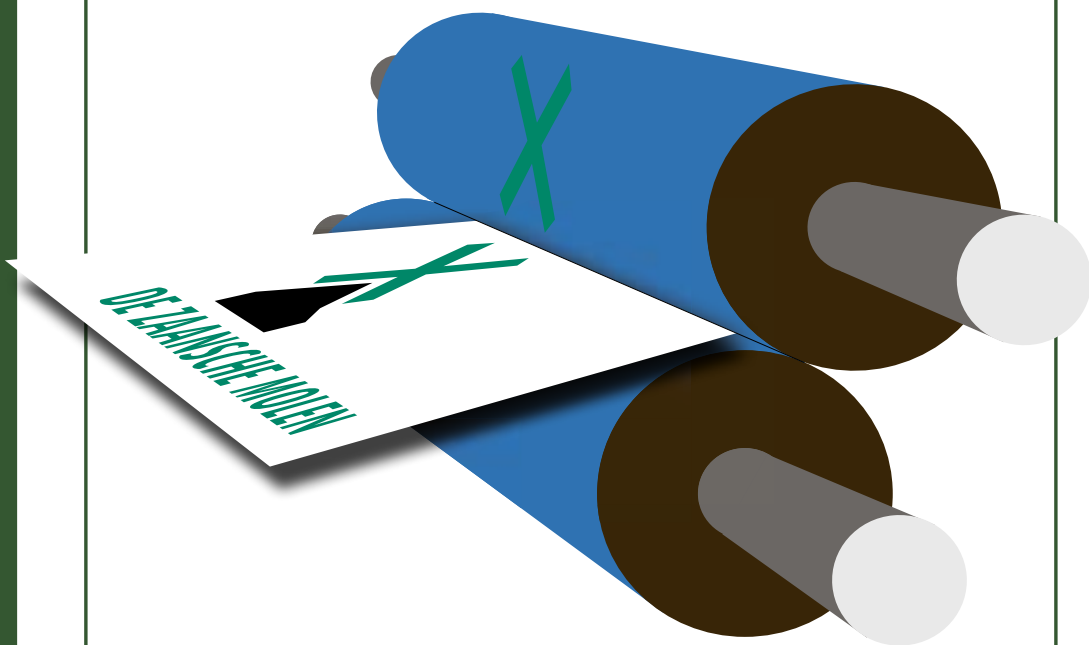
MRT T/M OKT ⇨ 09:00 - 18:00
JAN, FEB, NOV EN DEC ⇨ 09:00 - 17:00
365 DAGEN PER JAAR GEOPEND!

drukkerij

NUANCE B.V.

dtp - offset - digitaal - plotten - afwerken

NUANCE^{BV}
GRAFISCHE PRODUCTIES

Kalf 1 • 1509 AA Zaandam • Tel.: 075 - 617 03 69
www.nuancegp.nl • info@nuancegp.nl

